

וידיעות מודיעין

שוהם, מכבים, רעوت ■ גיליון 802 ■ 18.04.18 ■ יום רביעי, ג' באיר תשע"ח ■ חינוך לקוראי "ידיעות אחרונות"

חולמות, לוחמות ומガשימות

במשך שנים חוותה ברופ' לילך רוזנברג-פרידמן משוחם את מקומן של נשים בהקמת המדינה, ויש לה כמה תובנות מעניינות • על הדרכּ היא מסבירה למה דוקא כהיסטוריונית היא לא נבהלה מהאמירות הקשות של בניינים על שירות נשים בצה"ל | רותי בוסידן, 24

יוצאים לאור

מדווע החליט בציגוריון
להחרים את האות ז' ?
המסמכים המפתחים
שגילינו בארכון המדינה

למדינה באהבה

תלמידים במערכת החינוך
של מודיעין מצירפים את
התוצאות שלהם לרגל יום
ההולדת ה-70 של ישראל

כך חגנו

איך השתנו חגיגות יום
העצמאות במהלך השנים
- מהארועים הצניעים ועד
במה כמעט בכל שכונה

בזכות נשים גלאל

זכות הצבעה לנשים? רק אחרי שמנוה שנות מאבק • לוחמות בחזית? כספרชา מלחמת העצמאות רובן נשלחו לעורף • שווון מגדרי בקיבוצים? הרבה פחות ממה שסייעו לנו • פروف' לילך רוזנברג-פרידמן משוחם חוקרת את מקומן של נשים בהקמת המדינה, ועל הדרכם מסורת כמה לא פשוט, גם אחרי 70 שנות עצמאות, להיות אשה באקדמיה

• רותי בוסידן • צילום: חורחה נובומיינסקי

בمجموعة לילמודי ארץ ישראל וכשהתלו במתנייה מה ללימוד באוניברסיטה הדרישה אמרו לי, לבני למדור את מה שאנו אהבות, והא היה כל שגתי או". רוננרג'רדרמן קיבלה את עזת הוריה והתהילה ללימוד באוניברסיטה בר אילן במהלך לימודי ארץ ישראל. רוננרג'רדרמן, 49, תושבת שוהם, עכדורת והדוקטורט שלה, בהנחיית פרופ' מרגלית שליל, עסקה בנושא "נשים וגדר בציגות הדרתית: ארנון, תריאשבט וביטחון, 1918-1948". לפני סיום סדרה מעגל בשחתתנה לעמד בראש המחלקה.

"אם הייתה שאלת אותן אוטות", אומרת בחירות, "לא הייתה מ但她 על כך. כת' גלגלי. סימתי תואר ראשון, עשתי תעודת הוראה, לימודית בבתי ספר. זה לא היה מתקonen מראש. יצא לי כדי אני מבסתה. אני מادر אהבת את מה שאני עשו. התמלול מולי לעסוק כל זה" בדרכו שהכי מעוניין אותן".

ואישה אמורה לבשל. המטרה הייתה לא רק לבלוט את הספר הנשי אלא לספר מהרש את ההיסטוריה".

לשבור את תקרת הזכוכית

רוננרג'רדרמן, 49, תושבת שוהם, נשואה ואם לארבעה, עוסקת בעיקר בהיסטוריה הבורית של היישוב ושל מוג'ית ישראל, בדgesch על 'היסטוריה מלטשה' ועל הכללות מגוון מגוון בשיח ההיסטורי. מחקריה עוסקים בנשים, מוג'ה, אמות ומשפחות ומוקמו בתכנית והירושאלית המתגבשת, בין השאר בציגות הדרתית.

היא נולדה ברמת גן למשפחה דתית-לאומיות ומעידה על עצמה שכבר מיל-ות נשבה לתוכנית ההיסטורית. "הייתי מקשיבה אמינה לספרוי הסרים והסִתְתָּה שלוי - למה גבר נלחם בחירות

האם אכן כך היה". הנקשים והמחזיות מהאקלטוסיה, אבל עד לשנת 80 לא היה להן זכר במקדי רים ההיסטוריים", מגלה פרופ' לילך רור נונג'רדרמן, ראש החוג ללימודי ארץ ישראל באוניברסיטה בר אילן. לדבריה, העניין ההיסטורי נבנה במשך הדורות בשנות ה-60 כאשר זאת הייתה בקשרו של תעריר רdot והשיכת נכסות, שורות וראשות להכיר את העבר שלהם. "התחלו לחזור ולהשוח קולות של נשים מתחום ההיסטוריה ואנו שוו לב שקרה דבר נסוף - יש את הספרוי ההפוך, שהואagi, והוא ימי שרצה מרובה. נשאלה, מתי מכאן אם הספר הנשי ופה בכנות ומיליה 'נדיר',燧ויא מילה חרשה בעברית וקיים בה רק משנות ה-90. המטרה הייתה קומם כל לחשוף את הספרוי ורבני לספר את ההיסטוריה מחדש - אך תיפיסת מגור מעצבות את הווים שלוי - למה גבר נלחם בחירות

הפטגון הירודע אומר ש"כל מה שבגר עשה - אשה יבר לה לעשות טוב יותר". ואכן, נראה שהנשים שחיות כיום במרינת ישראל שות לבקרים. זו ווטאטי, שופיות, לכלי ניירות, חברות ננסת, שירות וראשות עדרם. נראה שגם בין נשים לגברים היה כאן עוד בימים שלפני קום המדינה והוא תכל ותעצם בשנותיה הראשונות. בספרוי הגבורה על פעילות המתחרות ובמלחמות העצמאיות ניכת מקום של נשים וגם תעפיפן בהנוגה. שמות כמו נתיבת נבי יהוחה, גאולה כהן גולדה מאייר הפכו לסמל של כוח נשי, אבל

נשים שופלו בשבי הירודני קיבלו יחס הוגן בזכות המלך عبدالלה, שנות הוראה להתנוג אליהם כמו אל הבנות שלו. היו גם נשים בשבי המצרי ובשבוי הסורי. בכל המקדים לא תועדה אף התעללות בנשים"

תצלום: מרים לוי

פרופ' לילן חונכבר
ברידמן וק' בשנות
ה-80' התחילה לחקור
את מקומון של ושים
בחייטורה

גאולה כהן, גולדה
מאיר ונתיביה בן יהודה.
האם כולן היו כמוותן?
צילומים: דוד וובינגר,
MICHAEL KRAMER

לכמה סמינר אצל פרופ' שלה. "הו'
המנטורית שלו עד עצם היום הזה",
אממת רונגרט-הירמן בז'אן, "ב'
דמ ליהקיי אומת לחמשה וגס כוח"
רת גונלה ובין הד אשונת פיטוציו זיך
בתהום. לחתוך אלזה סמינר שלא עסק
בൺש, אלא באעליה השינית ובכתב
עכורה על נשים ארגון 'השומר'. הע'
בודה וכתה בפיטקס והנשא מאוד
סיקור אותי, וכד צליחי לתהום
שהוא מרחק בענייני, של החוץ
בוריה של נשים ומגדר. ואה
הירוטוריה וותה ווטוטוריה של
גבירות, שנפנסו כמו שעושים את
הבריות המערניות".

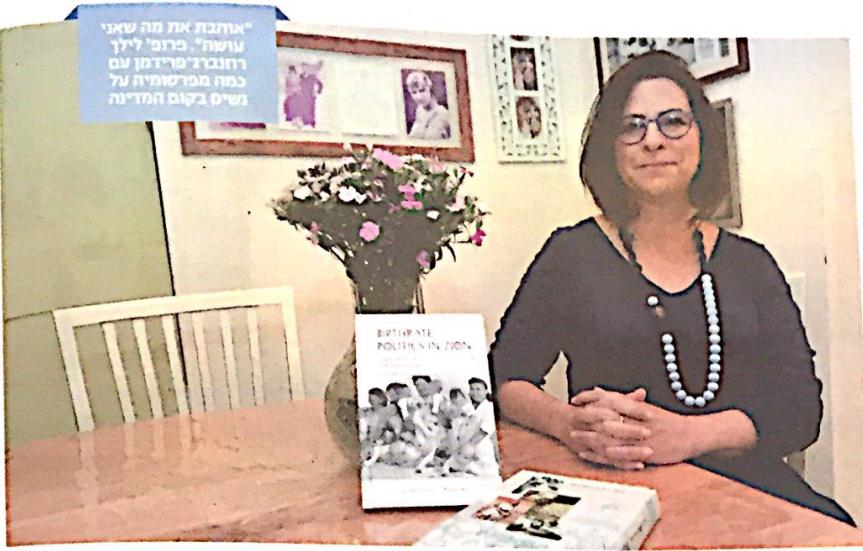
המאבק על
យוכות הבחירה

ההיבור שלה לנושא הנשים בראשית
למדינה התייחס בתואר הראשון, או

עערים דתיות מתקימות במספרים גדלים והולכים. התגובה של הרבים שמתנגדים להן תגבורת של אחד. דזוקה כהיסטוריה אני לא מרגשת כי אני רואה שניים שמתחלים מהשטח מצחחים בדרך כלל

לברות זאת היא מודה בקושי ובומרך. בכות של אשה בתפקיד בכיר באקדמיה, זה לא פיטס בכל-נשיות באקדמיה זה עיניים מאריך. תונזר רשות יש יוזמת וטכניות מטכניות כמייעץ הרוחני וגב יוג' ייתר וטכניות מדריך קוטג'רים, אבל דרגת מרצה בכיר היא ת'קרת הוכחות' והגהה, כמהות הוכחות בפרטיש' ישראל מעידה על כל צ'סבה וזה דיא נזון נמנוד לפי כמהות הפרוסר מים שלך, וכל זה קורה בדור בוגלים שבכם את מקומו משפחתי ומביאה יל' דם לעולם. לפוטס וטכניות מוקובל שהאהה תנза עם הגבר להויל' למכה שנמן, מכבב הפקות מוקבל. זו מכשלה גורלה. לנין מודרך מודח בכיר ומ' לה גורלה. לנו יתושים איזו יתושים מפער בכם

שלמות.
כשהשנה את בג"ץ אליס מילר, שר
מצהה הותצטט לקורנס טרי, נגידן או
השכברת היישוראלית דודין באנינה
לברך, הוא לא יכול לשאת שטיינט

דתיות בצבא?
הרבניים יתרalgo

במחלמת העצמאות נהרגו 114 גברים
בשירות פעליל, מוחכן 20 נשים דתיות.
ההשתפות של נשים בלחימה והכיב
לה לכור שמייה בבורו שעם הקמת צה"ל
ישרתו בו נשים לצדם גברים. עירוק ש"ז
רות ורבה העצם לכארה את מותס
השווינון. הרי נשים חווינו לחגיגים
כמו גברים", מוסבירה רוזנברג'רוי.
רמן, "עם זאת, התפקדים שבחם וזה
מותר לנו נשים לשרת היו כוותח תפקידי
שירות ותמייכת להחייהם. זאת אומתת
שזה לא, מצד אחד, העצים את מותס
השווינון, אבל מצד שני, העצים את
אי-השווינון ברגע התפקידים השונים
שייעורו לנשים לעומת גברים.

"יִאמֶר לוֹכְתוֹ שֶׁל הַרְמָכֵל גַּבְּרִיָּם
אַיִלְנָקֶט שְׂמָחָה הוּם לְשָׁ
נוֹת לְמִגְוָת נִשְׁמָת לְהַפְּנִימִי
פִּיקְרוֹ כְּכִירִים", הָיא מִמְּמָא
בְּכָרְלָה, בְּגַעֲגָלָה יְמָן שָׁי
נוֹי בְּגָלָל שְׂהָוָה אִיפְּשָׁר לְנִשְׁמָת
לְצַדְרָה לְקוֹרֶס טִים, וּמְאוֹ
נִשְׁמָת מִתְּפֻקְדּוֹת הוּמוֹת בְּכָל חַוּמוֹת,
אַפְּלִילוֹ אָם רָק בְּחִיּוֹת מִסְׁרָיוֹת. הַ
עֲדָרָנִי נִזְאָר עַל סָרֶר הַוּם צְבִירָיו יְשִׁיבָת
עַעֲיִין סְמִינִי שָׁאָלה וּזְרִירָה לְצַדְאָת
הַפְּתֻרְנוֹת הָרָאִים. הַמִּזְבֵּחַ הַאֲדָרָאֵל
כְּכַיְנִי הָוָא שְׁכָל אָחֵד יִשְׁרָת בְּהַתְּאָמָן
לְכִלְבּוֹלְטוֹי וְלֹא בְּהַתְּאָמָן לְמִגְרוֹן. זְרִיךְ
לְצַדְאָא תְּפָרָן אַל לְהַחְזִיק סְמִינִי".
דְּרָכֵי, אֶת הַשִּׁינוּי מִבְּלִיטָה
נוֹשָׁם דְּרָחֵם צְעִירָה מִתְּגִיּוֹת
מִבְּנָסְסָפִים גְּלִים וְלִבְלִים, יְשִׁיבָת

בדצמבר 47' בקייזר גבלות. היא נה
רגה עם עדר בחורים והגופות שלה וגם
שלחים וושותו, אבל נפילתה והיתה
קו אודם. עד היום הסוגיה של השבי
הייא טעונה מרכזית שעולה נגר שירות
בשים בתפוקיד לחימה".

התייחסו לשביות
במו לבנות המלך

אבל גם את מיתוס ושבוי רונגרוב פרידמן מבקשת לנפץ. במחקר האחורי שלה היא חושפת שבמלחת העז' אאות פאלם מכאה סבבי, רובו, בר' גראן, קובל'ן והוגן. "בר' גראן נפלל בשבי הרונגרוב", היא מציינת, "זו קיבלו יהודים הוגן בכוח המלך עבדאללה שננתן הוויה להתוות אליהן כמו אל הבנות של שול, השורותיו היו בערך מנות עציוני, רשותם והודאים. היו גם נשים נשיות בשבי המצרי, חברות קיבוץ ניצנים, ובשבוי והוציאו יוו נשים מקובץ משמר הירדן שהוחזק יותר משנה. בכל המ- קרים לא תועדה אף התעלות נשים. "של לנו פה ספרו ניש מותק שא'- פשר למשמך מנו כמה דברים - רבר' ואישון השלח פלטיניס נשים דודוקא מק' בחולות ים מוער בשבי. דבר שנ'" - התעלות וסכל הם כנראה בעייר נחלת הגברים בשבי. על מתרות אחת, זה לא העניין בכלכל - בפער, תחרה לא כנראה ששאת את המשכה של אלאומי', שהתקדר שופט כ████████ת-לאומית - אמותה צדricht להחביא את דודר האב של הלאום, האשה היא אמא רודינה והורה מייצגת את החברה. ברגע שגיטש נפלות בשבי והnbsp;חשב בחברה תחרה ופעה במכור והלאומי. להבי, ליל, האדור הנורמן לדרכו נשים על קע כבוד המפשחה. האשה מייצגת את החברה והפעה בה הוא כמו פגעה נברים שלא הצליחו להגן על הנשים

היום החוצה בחלק מהספרים שמספרים רים על החיים בקיבוץ".

הלווחמות
הועברו לעורך

לבררי ווונגרג-פרידמן, הספר
אננו שוננה בכל מה שקדם לתפקידו
של הגשטי בוחות התגובה על האוצר.
'ניש' השם השתפו במאמר המלומדי,
אל בערך בתפקידו שירות ותמכית
להלמיה. אנגס השבר מארו לבשל לג'-
ברים בחווית ולתמוך בהם, וזה מה שהן
עשנו, במיוחד בתחום הכספיו, פקי'-
דורו, קשר אליהם וועורה ואסונה, אבל
ודע עדרין אותו מושר מוסדרת של 'עד'
בגנגו' - הגבר עשוה את הגרב העתיק
רי והאשה ניאורת בתפקידי המסתורתי
שללה. חלק מהנהנים שוש פיטוק ואמרדו
'יאת התהונמה שלנו למלבק הלואומי',
וחולק דיו מוטסללות'.
למנון שבבלטמיה דיו נשים לה-'

חולקין של הנשים באורח חדש. "הוים כבר ממש בלתי אפשרי לספר את ההיסטוריה רודה להתייחס למקרה של הנשים בה," הד אונדרשטיין. "זה לא רק על חוקר ולטפר על העבר, במנטוריתן כאבארץ, בשפטתכלים אחרים, והוא אל הדבי ריים בפרשנטיביה וממליט איזה השינוי גם מודרניים השננו, אבל גם לאיזה יערם רודריך או פשר לאחזר".

ורוגה לך לא את בחרה
ש. שם. ברום לכולנו שנשים יכולות
לבחור ולהחליט על מקומות איזוריים,
אלא שעד לפני מהה שנה נשים היו
נטולות ו��יון להחליט, אבל כות
הרבצ'ין, "מ侃חות גוזדים בעילם
היה או שיוציא פטליין", מכירה רוח
ונבריג'רדרמן, "אבל היישוב יהודוי
באץ ישב אל היה בין הראשונים
שנתנו לנשים הזכות בחירות. עם זאת,
לא היה מוכן ובוכת סתינה לנישם
באופט בע. קר ב-1926, ואורי מאבל
של שמונה שנים שבראשו עמדנו נשים,
וחזר לששים לבחור ולורחוב למושב
רות היישוב. היה וזה מוכן מalias, אבל
עדור הרכבתה שלנו היה הא הרבה.
ההישג היה כרך במאבק גדול ובגלל
הו אי אמירות למי שאמרות לי שהן
לא מיניסטיות, שהcheinיות שש להן
הוים והשנו על ידי פמיניסטיות מבאי".
בק' גוזל'.

נשים למטבח

מנగ' רונגברג-פרדרמן גם מפרקיה על הערך כמה מתייחסים הנוגעים לש' ווינו מדברי באנthonיה האשנות של המרינה. "אחד המתיחסים לעיר השוכן הערבי הוא אואז'ה בוגרארי," הר' אמא'רת. "מஹוטה זהה זוון מזרחה רבה על ירי הקיבוצים ומנוחות נשים בכחوت המגן כמו ההגנה, האצ'ל, הלהח' וככמ' בן להלמ'ן' נקיות שהשתטפו בלחמה. אלא שההקררים שנעו משלנת הד' 80 ואילך שולמו שלמלותה זהה לא הייתהAnthony.

לדרביה, בקבוצים לדוגמה אף בוטל הבית הפרטי ולא גירלו את היל' רם בכתי, אבל לנשים וה לא מש' והועל. "בלקרה, מה דרך יתרו מוה בסביב שחרור האשה אבל בפועל מי בישל במלון המשותף לנשים, ומוי טיפלו בילדיהם בכתי יולדות הנשים. ואת אמרת, שתפקידך שלוח' נשאר אותו תפקיד מסותרי, שנתפס כנשי ואפיילו געסטה הרוחבה של."

"האריאולוגיה של הקבוץ היהת שורונית לMEMORY ועתה מתחכה, אבל המקום הנשי המסורתני וווקוד והעצם ר' בז' גולוב' ברג'וני וווקוד'ה ר' ג'ן'

ב' א' מאג'ן. בוגר שיטש מפ' לות בילדות ובמציאות הן גם מתוככי לות והם מגריר אווראות מתחזקידי מפתח בקיומו כמו גבורות ועופי היוצר. תחנות הערך העצמי שלו נפגעה רודוקא בחברה שהשווין הוא נר לר' גילה והתחששות של התפסול יוצאות

א' י' ס

הילדים בקיובטים לא גודלו בבית. לכארה, מה צריך יותר מזה
בשביל שחרור האשה? אבל בפועל מי בישל במטבח המשותף? הנשים,
מי טיפלו בילדים בביתם הילדיים? הנשים"

ביסות נשים נזקן

כעס על התחרותות שלה. אנחנו יצאו למסעות עם מכנסיים, היום זה לא היה קורה. יש מצד אחד, התחרותות ומצד שני, חילון. לרגע צידיך להתאים את היעלים והדרי למצוות של הום אני צופה שהשתה ירבר".

עפּ בנסיבות לתפקיד ראש התהום, ריאתוק לוחקים חדר לחיותן אשה? "אני משטרת להיות קשורה לחיותן אשה" נאמר. בדור ליל' החעה השנונה, יסירה דרמטית בilmori מודיע הרות, איננו נגשא איהם כדי לדעת מה הרור אים ובו התיר ההי ברור לי שם צרי כים מרוחב שבו הם יכולים לפתוח את החיבם הסטודנטיאליים שלה, במיהור עידין שב לא נפשם. וא' בוננו חדר רוחה עם פופים ומוננות קפה, כי כדי לפתח אורה זריך מרחך".

יש דמות נשית בשם שמשתתף מודול?

"מבחןתי המודול הוא לא רק נשים מפרסומות אלא רוקא ואשה הרגילה, שנושאת בוגן של חיים לא פשיטים בכלל וחיה את חייה כל' להזהיר הזה רותה - היא הומית גששית מייצנת בעיני. לועלמה ממחזית מהאוכלותיה זו נשים ובמחקרים של א' אני מנסה לספר את ההיסטוריה שלה, מנצח מלטה. נשים בז'י הום יומם, שעילו מושחת המפעל של מריינת ישראל. וזה תמיד הוא שם, מההתקלה".

"הפטויים בעניין והוא זכותה של כלן ורשות לדדם נשים", אומרת, "אם אשה כובורת תגורלה", היא מדגישה, "עד ותחורה שלה והסדר. השאלה היא עד כמה הנשים בוחרות בכך כי הן רוצחות וכמה בוגל שהחברה תוחמת אותן לכיוון זה. אני בעצמי מתלבטת בהגדרות ואני מודה שאני חיה עם סתי' רות. הילדים שלי בבני עקיבא, תנועה בכונה יותר להיכנס למורשת הציבור. אבל ש' כל מקהלה גופו."

בוחרת להיות עקרת בית, זה בסדר. השאלה היא עד כמה הנשים בוחרות בכך כי הן רוצחות וכמה בוגל שהחברה תוחמת אותן לכיוון זהה"

צעירות דתיות שורות ליטול חלק וסואפות למינוס עצמי, עם זאת, הן ווagenta שההתה שלן לא תיפגעו, ומציאות - הרכבת כבר יائית מהתחנה. התוצאות של הרבעים שמתייגרים הן תוצאות של פה, כי הם רואים את מה שהתרחש. חלוק ויצאים באמירות אומות נוראות, אבל וווקא כהריסטוריונית אני לא מתרגשת כי אני רואה שינויים שמתחלים מהה' טה מצלחות בורך כלל, זה נכון שיש בעיה של ווילון שמקנה ווושטס הר' בנימ, אבל אי אפשר להגיד שסתורו הוא שון לא יתגייס, אלא צריך לצייר אותו בבלדים מהאמון".

"בת'י בזבאו גם רוב חברותה", היא מוסיפה. "כל הרבעים הללו נובעים מאמץ של תפוטת מגרר הרשות ולכן היזלתי, כי יש מה בסיס רעוני מזק או ריאולוג".

תקרו לדי בפמיניסטית

רוזנברג-פרידמן מגדירה את עצמה כפמיניסטית דתית. בין יתר עיסוקיה שימושה בחברה בפורום 'קולך' – פורום נשים דתיות פמיניסטיות ושימושה גם

צילום: רותם פרידמן